

Tehnici și metode de captare a atenției pentru cursul „De-a arhitectura mini”

Cu toții ne dorim copii atenți, interesați și implicați în timpul activităților desfășurate în cadrul atelierelor De-a arhitectura sau al activităților zilnice de la clasă. Lipsa de atenție este endemică în cultura noastră cu ritm rapid, cu atât de multe mijloace media și informații care ne distrag atenția. Cu toate acestea este necesar să avem atenția elevilor încă de la începutul sesiunii pentru a stabili ordinea, pentru a ne urma planul zilei și pentru a facilita învățarea. Nu este întotdeauna ușor. Am alcătuit mai jos o colecție de câteva metode și tehnici de captare a atenției elevilor, de rutină pentru a stabili ordinea în timpul atelierelor De-a arhitectura, dar și de energizare pentru momentele când se instalează apatia. Sper că veți găsi printre ele instrumentele necesare pentru a facilita procesul de învățare pentru viitorii voștri elevi.

A. Tehnici pentru obținerea liniștii pentru desfășurarea activităților

1. Căsuța liniștii

„Căsuța liniștii” face parte din seria de tehnici/rutine utilizate de profesorii organizației „**Teach for Romania**” pentru a asigura liniștea în timpul realizării unor sarcini sau când cadrul didactic dorește să capteze atenția elevilor pentru a comunica ceva.

„Căsuța liniștii” se construiește cu ajutorul brațelor care se ridică paralel, pe lângă cap, în timp ce palmele sunt înclinate, iar vârful degetelor se unesc astfel încât să reprezinte conturul unei case și acoperișul ei. Gestul prin care se solicită liniștea poate fi însoțit de o scurtă poveste, adaptată la vârsta, nivelul și dinamica grupului de elevi. [*„Suntem căsuțe liniștite, cu acoperiș deasupra capului. Căsuțele au ferestre (ochii) și ușă (gura). În timpul nopții ferestrele se închid sau pot rămâne deschise, iar lumina se poate vedea la ferestre (închidem sau nu ochii). Întotdeauna ușa (gura) este închisă.”*]

Regula „căsuței” se contractează cu clasa încă de la primele întâlniri, putând fi utilizată ulterior pe parcursul tuturor lecțiilor, ori de câte ori zgomotul de fundal face dificil de realizat activitățile propuse.

2. Căsuța liniștii (varianta simplificată)

Similară cu „Căsuța liniștii” este următoarea tehnică de liniștire a clasei: îndrumătorul explică mișcările în timp ce le și execută, apoi le cere elevilor să-l însoțească: *„Închidem ușa (închidem gura), încuiem ușa (profesorul realizează gestul răsucirii cheii în yală) și aruncăm cheia (se mimează gestul prin care cheia imaginară este aruncată cât mai departe).”* Gestul ușii încuiate poate fi realizat cu sau fără cuvinte și este o soluție rapidă prin care se poate readuce liniștea în clasă.

3. Numărătoarea inversă (Cursa Spațială)

Anul acesta [2019] s-au aniversat 50 de ani de când omul a ajuns pe Lună. Se poate propune elevilor o astfel de călătorie pe o planetă necunoscută.

Îndrumătorul începe numărătoarea inversă:

5... tot echipajul se îndreaptă în viteză spre rachetă (banca ce i-a fost repartizată)

4... fiecare își ocupă locul în rachetă/bancă

3... pregătim costumul, casca, tubul de oxigen

2... ne pregătim pentru decolare; punem pe bancă caietele și creioanele/instrumentele de scris
1... suntem atenți la căpitan/îndrumător... și pornim.

Îmbarcarea pentru călătoria imaginară spre Lună poate fi înlocuită cu o îmbarcare pe o corabie a piraților, într-o mașină a timpului sau într-o... căruță.

Drept continuare, se poate propune elevilor explorarea spațiului planetei. Se împarte sala de clasă în spații ce au caracteristici fizice diferite: într-o parte solul planetei este acoperit de lavă și încins, în alta este acoperit de gheață, alunecos și cu temperaturi scăzute, o parte a planetei este acoperită de ape, de junglă sau de nisipuri mișcătoare, etc. Li se spune elevilor că pe această planetă forța de gravitație este deosebită de cea de pe Pământ, în unele zone gravitația fiind mai mică, în altele mai mare. Li se cere copiilor să se deplaseze prin clasă adaptându-și mersul în funcție de specificul fiecărui sector. Pentru început li se poate sugera ca acolo unde este gheață să pășească prudent prin alunecare, tremurând de frig, să mimeze înotul în zonele acvatice ale clasei, să plutească în zonele cu gravitație mică sau să înainteze greoi, în cele cu gravitație mare, pentru ca ulterior să le fie lăsată libertatea de a descoperi singuri mișcărilor.

4. Cronometrul

Folosiți un cronometru sau un *timer* de bucătărie și setați-l să sune după trecerea a 5-10 secunde. Anunțați elevii că este de așteptat ca atunci când cronometrul ajunge la zero, clasa să fie complet liniștită. Dacă există posibilitatea, e recomandat să se realizeze proiecția cronometrului pe un perete sau pe un ecran pentru ca scurgerea timpului să fie văzută de către toți elevii. Cronometrul poate fi utilizat și pentru a marca timpul de lucru necesar rezolvării diferitelor sarcini din timpul atelierelor.

5. Semaforul

Un instrument și în același timp o tehnică ușor și ieftin de realizat este semaforul. Acesta se construiește din două cilindre din carton sau plastic cu diametre diferite, astfel încât să se poată cuprinde unul pe celălalt. Pot fi utilizate tuburi de la rolele de hârtie igienică sau de la prosoapele de bucătărie. Pe cilindrul interior se lipesc în trepte trei pătrate din hârtie cu cele trei culori ale semaforului, astfel încât prin rotația cilindrului să fie vizibilă doar una dintre culori, marcând gradul de liniște necesar pentru realizarea activităților.

- Roșu: liniște absolută, nimeni nu vorbește.
- Portocaliu: vorbim încet/în șoaptă în interiorul grupului de lucru.
- Verde: vorbim normal.

Indicații pentru realizarea semaforului găsiți aici:

<https://www.youtube.com/watch?v=KN5VNIBSM3A>.

B. Tehnici și rutine pentru captarea atenției elevilor

6. Clasa, clasa! – Da, da! (Class, class – Yes, yes!)

Este o idee preluată dintr-o serie de rutine și proceduri din cartea „Whole Brain Teaching for Challenging Kids” de Chris Biffle care se bazează pe ideea că pentru a realiza/produce învățarea este necesar să se activeze cortexul prefrontal al creierului, zonă responsabilă de focalizarea atenției, luarea deciziilor și planificare. Cortexul prefrontal al creierului poate fi considerat ca sediu central de comandament. În cazul în care cortexul prefrontal al elevilor nu este activat/angajat, învățarea nu se produce sau este superficială.

Tehnica este simplă și poate fi rezumată astfel: atunci când profesorul rostește „Clasă, clasă!”, elevii se opresc din ceea ce fac și răspund rapid în cor „Da, da!” (în engleză „Class, class!”, „Yes, yes!”).

Utilizarea acestei rutine activează cortexul prefrontal al creierului elevilor în momentele în care aceștia sunt neatenți, plictisiți, pasivi, pierduți în visare sau dimpotrivă.

Învățăm mai întâi această rutină în cadrul primului atelier putând fi utilizată pentru restul atelierelor/lecțiilor. Cu toate acestea, deoarece intervine obișnuința, va trebui să aveți câteva variante de rezervă la îndemână. Iată 5 variații pe care îmi place să le folosesc cu elevii mei:

„Class, class!” – „Yes, yes!”
„Hocus, pocus.” – „Toată lumea Focus.”
„Chica, chica.” – „Boom, Boom.”
„Ya ba da ba...” – „...dooo.”
„Holly Moly” – „Macaroni.”

7. În timpul activităților mai pot fi folosiți indicatori vizuali/sonori care atrag atenția copiilor fără a fi necesar să roștiți vreun cuvânt.

- Repetați liniștit **„Ridicați mâna dacă mă auziți.”** la intervale de aproximativ 10-15 secunde. La început, un singur elev ar putea ridica mâna, apoi 2 sau 3. În aproximativ 30 de secunde întreaga clasă este liniștită cu mâinile ridicate. Apoi, cu timpul puteți doar să ridicați mâna, fără să mai roștiți și să-i așteptați pe copii să-și ridice mâinile ca răspuns la observarea gestului. Această metodă va aduce rezultate rapide pentru că niciun copil nu poate să ignore atunci când vede mâinile celorlalți colegi ridicându-se în jurul lui.
- **„Bateți o dată din palme, bateți de două ori...”** După ce le explicați elevilor în prima zi a atelierului cum va funcționa, stați în fața clasei și spuneți cu voce tare: „Bateți o dată, dacă mă auziți, bateți de două ori, dacă mă auziți.”
- Produceți **un sunet neobișnuit** pentru a atrage atenția. Sunați un clopoțel, folosiți o cutie muzicală sau o cutie în care se află câteva pietricele. Asigurați-vă că sunetul este suficient de puternic pentru a acoperi zgomotul din sala de clasă și pentru a fi perceput de copii. Cu toate acestea, evitați utilizarea unor volume puternice sau nearmonioase care ar putea să deranjeze.

C. Jocuri pentru captarea atenției și introducerea unei activități noi

8. Un altfel de „Telefon fără fir”

Așezați în șir indian, unul în spatele celuilalt, astfel încât să nu vadă ce se întâmplă în spatele său, fiecare copil trebuie să transmită un mesaj colegului din față. Jocul este similar cu „Telefonul fără fir”, dar mesajul este transmis printr-un gest sau o atingere. Coordonatorul jocului transmite elevului care încheie șirul o hârtie cu mesajul desenat. Acesta poate fi un simbol: o căsuță, un soare, o floare sau un fluture, un cuvânt, un număr sau o literă, pe care primul copil îl trasează cu vârful degetului pe spatele colegului. Acesta la rândul lui îl transmite identic mai departe până la primul copil care se află în capătul șirului, care îl reprezintă pe o foaie de hârtie. La final sunt comparate cele două foi (cea oferită de coordonator primului elev și cea finală, realizată de ultimul elev din șir).

Elementele transmise pot fi legate de subiectul atelierului de arhitectură, iar activitatea poate fi folosită spre a face trecerea la predarea noului conținut (poze + video). La clasele cu un număr mare de elevi se pot organiza două sau mai multe șiruri de copii.

9. Simon spune...

„Simon spune...” este un joc folosit adesea de profesorii de engleză („Simon says...”), dar se poate juca și în românește. Este un joc potrivit pentru clasele primare sau grupa pregătitoare.

Reguli de joc:

- Unul dintre copii este Simon și stă în picioare, în fața celorlalți copii. Eventual, pentru a exemplifica jocul, Simon poate fi chiar îndrumătorul după care va numi unul dintre copii să fie Simon.
- Simon numește o acțiune pe care copiii trebuie să o facă, începând cu „Simon spune...”. Acțiunile sunt alese în funcție de vârstă copiilor. Iată câteva exemple:
 - Simon spune... pune mâna pe nas/pe urechea stângă!
 - Simon spune... atinge urechea dreaptă... a vecinului!
 - Simon spune... scrie un cuvânt pe caiet!
 - Simon spune... stai într-un picior!
 - Simon spune... stai... fără să folosești picioarele!
 - Simon spune... atinge (cu nasul) un obiect verde!
- Ultimul dintre copiii care va face acțiunea va fi eliminat.

Acest joc este ușor, se poate juca în clasă sau afară, pentru a exersa în diferite limbi străine vocabularul legat de culori, acțiuni sau părți ale corpului, dar pentru copiii participanți la programul De-a arhitectura jocul poate fi adaptat cu elemente legate de tema atelierului.

Varianta în cooperare: față de varianta clasică, la varianta de joc non-competitivă sunt doi lideri de joc și se formează două jocuri paralele. Atunci când un copil nu este atent la o frază care nu începe cu „Simon spune...”, în loc să fie eliminat, este mutat în cealaltă grupă.

D. Cântecul însoțit de percuție corporală

10. Cântecul ajută la dezvoltarea memoriei elevilor, a coordonării, a atenției la sine și la ceilalți.

S-a constatat că prin intermediul educației muzicale sunt dezvoltate răbdarea de a-i asculta pe ceilalți și a-și aștepta rândul, concentrarea, capacitatea ritmică, inteligența emoțională. („Să predăm ca în

Finlanda”, T.D. Walker). Cântecul propus mai jos este însoțit de mișcări ușor de realizat (bătăi din palme, atingeri ușoare ale diferitelor părți ale corpului, ușoare sărituri sau răsuciri de trunchi). Sunt potrivite copiilor energici, dar și celor mai puțin mobili care de obicei refuză activitățile ce solicită mișcare.

- **Bim Bum Biddy Song:** <https://www.youtube.com/watch?v=aXZWgOf2ISA>
- **Epo e tai tai e:** <https://www.youtube.com/watch?v=Utr-V7OeJOE>;
<https://www.youtube.com/watch?v=bicHR49Wf4Y>
- **Eram sam sam:** <https://www.youtube.com/watch?v=M1snrO644UQ>
- **La Bella Polenta:** <https://www.youtube.com/watch?v=FxGVXPmGINO>

11. 5, 4, 3, 2, 1... Scuturăm mâinile și picioarele

Așezați în cerc, copiii încep să numere invers de la 5 la 1. În acest timp, fiecare copil își mișcă brațul drept (palma dreaptă pe lângă corp, ca și cum s-ar scutura de apă). Se repetă mișcarea cu brațul stâng în timp ce se numără în sens invers de la 5 la 1. Urmează piciorul drept (pe ritmul 5, 4, 3, 2, 1) și apoi cel stâng. La final, fundulețul. 😊

12. Reguliile clasei/atelierului

Unele clase de elevi au deja stabilite propriile reguli împreună cu cadrul didactic care predă la aceeași clasă. Însă, cum atelierul De-a arhitectura este perceput ca activitate distinctă este bine ca îndrumătorul să insiste asupra respectării lor și în timpul atelierului sau să stabilească un set de reguli operaționale care să descrie momente specifice din desfășurarea atelierelor (când se ascultă creioanele, cum se folosesc foarfecile pentru a decupa, când se bea apă și când se merge la toaletă, când se poate deplasa elevul prin sala de clasă, care sunt criteriile de formare a echipelor de lucru, când și cu cine este potrivit să vorbească, cum să ajute și cum să solicite ajutor, cum și când să se facă curățenie, etc.).

Reguliile trebuie justificate elevilor („ca și regulile de circulație, regulile clasei ne împiedică să ne rănim”) și vor fi transmise cu aceeași grijă ca oricare alt element al unei lecții/activități. Spre a fi eficiente, trebuie să fie simple, clare, să fie afișate într-un loc vizibil pentru toți elevii și să nu depășească un număr considerat acceptabil. Dacă este necesar, regulile pot fi reamintite la începutul activității, după vacanțe sau când există confuzie. **(Managementul clasei, de Emil Stan)**

Desigur, nu există nicio cale de a atrage atenția tuturor elevilor dintr-o clasă sau din cadrul unui atelier. Metodele propuse nu sunt un panaceu; fiecare cadru didactic/îndrumător ar trebui să găsească o metodă eficientă atât pentru elevi, dar cu care să se simtă confortabil și el.

Bibliografie:

- **Managementul Clasei** – Emil Stan, Editura INSTITUTUL EUROPEAN, 2009
- **Profesorul eficient** – Thomas Gordon, Noel Burch, Editura TREI, 2012
- **Să predăm ca în Finlanda, 33 de strategii simple pentru lecții pline de bună-dispoziție** – Timothy D. Walker, Editura TREI, 2018
- <https://thereflectiveeducator.com/class-yes-the-attention-getter/>

Material redactat de prof. Cristina Pisciă.